

destitutionem
peccati, per ho-
stiam suam appa-
ruit:

origine mundi ad finem existentibus pro-
posita fuit, ut in eam credentes et speran-
tes et per eam poscentes peccatorum
remissionem impetrarent: unde de eo
dicendum est quod nunc autem semel
(immolatus) in consummatione sæculorum
(seu in ultima mundi ætate) ad destinatio-
nem (seu destructionem) peccati, per ho-
stiam suam (seu cum sanguine suo semel
pro semper oblato) apparuit (Deo Patri
in cœlo, sacrificium cruentum non ren-
ovaturus);

Et quemadmo-
dum statutum est
hominibus semel
mori, post hoc au-
tem judicium,

Sic et Christus
semel oblatus est
ad multorum ex-
haurienda pecca-
ta; secundo sine
peccato apparebit
expectantibus se
in salutem.

Et quemadmodum statutum (et imposi-
tum) est (omnibus) hominibus semel mori
(et) post hoc autem (venire ad) judi-
cium,

Sic et Christus semel (ad mortem acce-
dens) oblatus est (semel) ad multorum
(seu omnium) exhaurienda (et in seipso
perferenda) peccata; (et) secundo (veniet
ad judicium, non ut judicetur, siquidem)
sine peccato (est; sed ut judex) apparebit
(omnibus hominibus) expectantibus se,
(ut sit infidelibus in ruinam, fidelibus vero)
in salutem.

CAPUT X.

Docet Apostolus, non hostiis aaronicis licet multis, sed unica
Christi hostia peccata expiari posse. Deinde, a dogmatibus ad
mores transiens, urget Hebræos ut in fide constantes sint, tum ob
terrorem vindictæ Dei, tum ob pristinam eorum constantiam,
tum quia post modicum tempus veniet Christus judex et libera-
tor noster.

(Diximus legem et ejus sacrificia non
habuisse vim expiandi peccata et homines
sanctificandi. Hæc est autem hujus impo-
tentiae causa):

Umbram enim (solam) habens lex (ve-
tus) futurorum bonorum (quæ afferenda
erant a novo Testamento), non (autem
habens) ipsam (clare expressam) imagi-
nem (seu veritatem) rerum, (hæc lex, in-
quam, frustra, quoad hominum sanctifi-
cationem, vacat offerendis) per singulos
annos eisdem ipsis hostiis (gratia vacuis),
quas (ejus pontifices) offerunt indesinen-
ter; nunquam (enim) potest accedentes
(ad hæc sacrificia sanctificare et) perfe-
tos facere :

Alioquin, (si hæc sacrificia potuissent
homines a peccatis purgare, jampridem)
cessassent offerri¹, ideo quod (jampridem)
nullam haberent ultra (apud suam) con-
scientiam peccati (labem sive pontifices sive
semel mundati;

Alioquin ces-
sassent offerri id-
eo quod nullam
haberent ultra
conscientiam pec-
cati cultores se-
mel mundati;

¹ Ne inde concludas sacrificium Missæ tollendum esse, quia Christus unica
oblatione pro peccatis satisfecit. Passio enim Christi causa fuit relectionis
nostræ sed causa universalis; causæ autem universales non agunt nisi adhi-
beantur cause particulares. Sic sol et homo generant hominem, non autem
sol sine homine: sic passio Christi utpote causa universalis applicatur ho-
mini per causas particulares nempe sacrificium Missæ et sacramenta.

populus qui sunt eorum) cultores, (siquidem ab uno ex his sacrificiis) semel (oblato sufficienter fuissent) mundati.

Sed in ipsis
commemoratio
peccatorum per
singulos annos fit.

Sed (non ita est; et), in ipsis (sacrificiis dierum expiationis), commemoratio peccatorum per singulos annos (commissorum singulis annis) fit: (unde patet vim purgandi peccata his sacrificiis non inesse. Si objicies quod idem potest de sacrificio Missæ quod quotidie repetitur, responsum mox dabitur et differentia stabilietur. Dixi sacrificia vetera non potuisse auferre peccata):

Impossible enim est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata.

Ideo ingrediens mundum dicit: Hostiam et oblationem noluisti; corpus autem appetasti mihi;

Ideo (Christus, illa auferre volens, seipsum ut victimam obtulit; et ingrediens (in) mundum (per incarnationem et) nativitatem suam) dicit (Patri suo): Hostiam (taurorum) et oblationem (in cruentam similæ et panis et vini et olei) noluisti (et rejecisti); corpus autem, (quod tibi pro peccatis victimam offeram, plasmasti et) appetasti mihi: (Ego videns quod)

Holocautomata (seu hostiæ legis, ut pote) pro peccato (expiando insufficientia), non tibi placuerunt,

Tunc dixi: Ecce venio; in capite libri scriptum est de me ut faciam, Deus, voluntatem tuam.

Tunc dixi: Ecce (ego) venio (loco hircorum et agnorum, vitam meam tibi oblatus secundum illud quod) in capite (seu in argumento) libri (Scripturæ) scriptum est de me, (scilicet, me esse venturum in

terra) ut faciam, Deus, voluntatem tuam (tibi offerendo victimam, quæ tibi pro peccatis sufficiens et grata sit. Illud autem advertite quod in Scriptura Christus fuit)

Superius dicens: Quia hostias et oblations et holocautomata (legis veteris) pro peccato (accipere) noluisti, nec placita sunt tibi (hæc sacrificia) quæ secundum (hanc) legem offeruntur,

Tunc dixi: Ecce (ego) venio ut faciam, Deus, voluntatem tuam, (me ipsum in locum eorum offerendo; atque eo ipso quod hoc dicit, abrogat et) aufert primum (sacerdotium et sacrificium) ut sequens (seu suum sacrificium et sacerdotium) statuat, (et sic adimpleat Patris sui voluntatem);

In qua voluntate (Patris et in qua Christi obedientia) sanctificati (et justificati) sumus per oblationem corporis Iesu Christi (oblati pro nobis) semel: (dico semel, ut inferioritatem sacrificii et sacerdotii veteris præ sacerdotio et sacrificio Christi statuam; nam)

Et omnis quidem sacerdos (legis veteris) præsto (seu constanter imo et) quotidie est (altari præsens et) ministrans et easdem saepe (et plures) offerens hostias quæ, (etsi multiplices), nunquam possunt auferre peccata; (non item de Christo; nam)

Hic autem (Christus) unam (tantum) pro peccatis offerens hostiam (omnia expiavit pro peccatis offe-

Superius dicens: quia hostias et oblations et holocautomata pro peccato noluisti nec placita sunt tibi quæ secundum legem offeruntur,

Tunc dixi: Ecce venio ut faciam, Deus, voluntatem tuam, aufert primum ut sequens statuat:

In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel:

Et omnis quidem sacerdos præsto est quotidie ministrans et easdem saepe offerens hostias. quæ nunquam possunt auferre peccata.

Hic autem unam pro peccatis offe-

rens hostiam in
sempiternum se-
det in dextera Dei,

De cætero ex-
pectans donec po-
natur inimici ejus
scabellum pe-
dum ejus:

Una enim obla-
tione consumma-
vit in sempiter-
num sanctifica-
tos.

Contestatur au-
tem nos et Spir-
itus sanctus: post-
quam enim dixit:

Hoc autem te-
stamentum quod
testabor ad illos
post dies illos, di-
cit Dominus : Dando
leges meas in
cordibus eorum
et in mentibus eorum
super-
scribam eas,

Et peccatorum
et iniquitatum eo-
rum jam non re-
cordabor amplius :

Ubi autem ho-
rum remissio, jam
non est oblatio
pro peccato.

et per hanc unicam oblationem cœlum
nobis aperuit et) in sempiternum (glorio-
sus sedet in dextera Dei, (idem sacrifi-
cium ei offerens et)

De cætero (quiete) expectans donec po-
nuntur inimici ejus, (nempe dæmon et
impii quasi) scabellum (sub planta) pedum
ejus (in die judicii, nihil jam laborandum
et patiendum habens, quia)

Una enim obla-
tione consummavit (et
integre solvit pretium redemptionis no-
stræ, et) in sempiternum (per hanc uni-
cam oblationem meritus est gratiam quæ
fideles suos efficeret) sanctificatos. (Et hoc)

Contestatur autem (seu admonet) nos
et (ipse) Spiritus sanctus : Postquam enim
dixit, (loquens de novo fœdere cum Chri-
stianis feriendo) :

Hoc (erit) autem testamentum (novum)
quod testabor ad illos (seu inibo cum illis)
post dies illos (quibus Judæos rejecero,
scilicet) : Dando (seu dabo) leges meas
(non in tabulis lapideis sed) in cordibus
eorum, et in mentibus eorum superscri-
bam eas; (et addit) :

Et peccatorum et iniquitatum eorum
(per et propter sacrificium Filii mei con-
donatorum) jam non recordabor amplius:
(atqui)

Ubi autem horum (peccatorum facta est)
remissio, jam non est (nova) oblatio (offe-
renda) pro peccato ; (ergo per unicam

oblationem Christus peccatorum remis-
sionis satis consuluit. Unde etiam et iterum
concluditur quod hoc Christi sacrificium
unicum multo præstat sacrificiis veteribus
toties repetitis et ad expiationem peccato-
rum insufficientibus. Nihil refert, quoad
hanc sacrificii Christi unitatem, quod hoc
sacrificium per Missam quotidie comme-
moretur. Missæ enim sacrificium est sa-
crificii Crucis commemoratio et applicatio
suam vim habens ex sacrificio Crucis, et
non impediens quin illud Crucis sacri-
ficium sit unicum quasi materia et fons
sacrificii Missæ, quo pretium sacrificii
Crucis nobis applicatur. Insuper, ut re-
pondeam huic objectioni : ad quid Missæ
sacrificium ? sacrificium Missæ in eo suam
habet rationem quod Ecclesia Christi, eo
sublato, careret sacrificio et sacerdotio,
dum omnis alia religio suum habet sacer-
dotium et sacrificium utpote cuivis religio-
ni essentiale. His dictis ad partem mora-
lem transeamus. Nunc cum simus)

Habentes itaque, fratres, fiduciam (et
spem penetrandi) in introitu sanctorum
(seu cœli) in sanguine (seu per sanguinem)
Christi, (sequendo eam)

Quam initiativit nobis viam novam et
viventem (seu permanentem et quam no-
bis aperuit) per (effractum) velamen (quod
divinitatem ejus operiebat), id est, (per)
carnem suam (quasi discissam qua nobis
aditus patet ad cœlum) ;

Et (cum nunc) sacerdotem magnum

Habentes ita-
que, fratres, fidu-
ciā in introitu
sanctorum in san-
guine Christi,

Quam initiativit
nobis viam no-
vam et viventem
per velamen, id
est, carnem suam,

Et sacerdotem

magnum super
domum Dei.

Accedamus
cum vero cor-
de, in plenitudine
fidei, aspersi cor-
da a conscientia
mala, et abluti cor-
pus aqua munda :

Teneamus spei
nostræ confessio-
nem indeclinabi-
lem, fidelis enim
est qui repromi-
sit ;

Et considere-
mus invicem in
provocationem
charitatis et bo-
norum operum,

Non deserentes
collectionem no-
stram, sicut con-
suetudinis est
quibusdam, sed
consolantes et
tanto magis quan-
to videritis appro-
pinquantem di-
em.

(habemus constitutum) super domum Dei,
(seu super cœlum aut Ecclesiam triun-
phantem, ne timeamus iram Patris ejus);

Accedamus (vero ad eum) cum vero
(et sincero) corde, in plenitudine fidei
(seu cum plena fide nihil de promissioni-
bus Christi dubitantes, siquidem a san-
guine Christi) aspersi (sumus et) corda
(nostra sunt ab eo mundata, et liberati
sumus) a conscientia mala, (et) abluti (su-
mus etiam secundum) corpus aqua (baptisi-
mi) munda (quæ per ejus sanguinis me-
rita nos purificavit; ideo)

Teneamus (et nullo modo deseramus
fidem et ejus) confessionem, (quæ est fun-
damentum) spei nostræ; (eam servemus)
indeclinabilem; fidelis enim est (in pro-
missis suis ille) Deus, qui (vobis cœlestia
bona) repromisit (ad remunerandam ve-
stram in fide constantiam; insuper)

Et consideremus (nos) invicem, (non ut
aliis videamus, sed) in provocationem
(seu ut provocemus nos ad exercitium
mutuae, charitatis et bonorum operum; (et
vos)

Non (estote) deserentes collectionem
(seu ecclesiam) nostram (per apostasiam
aut hæresim), sicut consuetudinis est qui-
busdam (ex vobis); sed (estote exhortan-
tes et) consolantes (vos invicem spe bono-
rum futurorum); et tanto magis (in fide
et spe state) quanto (propriam esse)
videritis appropinquantem diem (judicij
supremi): Ecclesiam vestram per aposto-

siam aut hæresim, tñquam, nolite dese-
rere);

Voluntarie enim (taliter) peccantibus
nobis post acceptam notitiam veritatis
jam non (nisi ægre et vix) relinquitur pro
(istiusmodi) peccatis hostia (qua expien-
tur, quia tales apostatae plane indigni sunt
venia propter certam malitiam quæ fon-
tes misericordiæ claudit; sed eos manet)

Terribilis autem quædam expectatio ju-
dicii et ignis æmulatio (seu vehementia),
quæ consumptura est (Christi et Eccle-
siæ) adversarios. (Et quid in ea vindicta
mirum? nam si)

Irritam (ali)quis faciens (et violans) le-
gem Moysi, sine ulla miseratione duobus
vel tribus testibus (convictus, condem-
nat et) moritur,

Quanto magis putatis deteriora (seu
graviora) mereri supplicia (eum) qui Fi-
lium Dei (a sua fide dejecerit et per hanc
apostasiam quasi sub pedibus suis) con-
culcaverit, et (qui) sanguinem, (quo conse-
crata et consignata est sanctio novi) testa-
menti, (quasi aliquid immundum et) pol-
lutum duxerit, (cum ille sit sanguis divi-
nus) in quo sanctificatus est, et (qui) spi-
ritui gratiæ (tantam) contumeliam fecerit?
(Ne credatis hanc Dei vindictam ab eis
vitandam fore);

Scimus enim (quis sit ille) qui dixit:
« Mihi vindicta (debitur) et ego (eam) re-
tribuam, » et (qui) iterum (declaravit)

Voluntarie enim
peccantibus no-
bis post acceptam
notitiam veritatis
jam non relinqu-
tur pro peccatis
hostia;

Terribilis au-
tem quædam ex-
pectatio judicij et
ignis æmulatio
quæ consumptura
est adversarios.

Irritam quis
faciens legem
Moysi, sine ulla
miseratione duo-
bus vel tribus te-
stibus moritur :

Quanto magis
putatis deteriora
mereri supplicia
qui Filium Dei
conculcaverit, et
sanguinem testa-
menti pollutum
duxerit, in quo
sanctificatus est,
et spiritui gratiæ
contumeliam fe-
cerit?

Scimus enim
qui dixit : Mihi
vindicta, et ego re-

tribuam, et iterum : quia judicabit Dominus populum suum : (ille Deus est omnipotens. Quid autem magis)

Horrendum est incidere in manus Dei viventis.

Rememormini autem pristinos dies in quibus illuminati magnum certamen sustinuitis passionum,

Et in altero quidem, opprobriis et tribulationibus spectaculum facti in altero autem socii taliter conversantium effecti;

Nam et vinctis compassi estis, et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam.

Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quae magnam ha-

quia (seu quod) judicabit Dominus populum suum : (ille Deus est omnipotens. Quid autem magis)

Horrendum est (aut esse potest quam) incidere in manus Dei viventis, (qui omnia videt et omnia ulciscetur. Si igitur hanc terribilem vindictam vitare vultis),

Rememormini autem (hos) pristinos dies, in quibus (a baptismi fide) illuminati (tam) magnum (pro hac fide) certamen sustinuitis (in agone persecutionum et) passionum,

Et (quomodo), in altero quidem, (seu partim quidam ex vobis se exponentes) opprobriis et tribulationibus (pro fide sua) spectaculum (Deo et hominibus insigne) facti (sunt, et quomodo) in altero autem (seu partim alii ex vobis) socii (et sponte fidelium) taliter conversantium (seu patientium participes per vestram in eos compassionem) effecti (sunt) :

Nam (scimus) et (Deus scit quod) vinctis (valde) compassi estis, et (quod) rapinam bonorum vestrorum (pro fide tuenda) cum gaudio suscepistis (seu permisistis), cognoscentes (et memorantes) vos habere meliorem et (in cœlo) manentem (aliam) substantiam (seu hæreditatem).

Nolite itaque amittere (hanc) confidentiam vestram, (qua hæc bona speratis ; sed permanete constantes in vestra fide) quæ magnam habet (in cœlo) remunera-

tionem : (perstate in patientia qua duretis in persecutionibus ; hæc) bet remuneratio- nem :

Patientia enim vobis necessaria est, ut voluntatem Dei (indesinenter) facientes reportetis promissionem (seu hæc bona a Deo promissa. Eo patientius sustinet, quod)

Adhue enim (non restat nisi) modicum aliquantulum (temporis expectandum, antequam ille), qui (ad remunerandum vos) venturus est, veniet ; (cito appropinquat), et non tardabit (post tempus a se præfixum. In fide state, dicit Dominus ; nam)

Justus autem, (qui est) meus, ex fide¹ (non caduca sed inconcussa) vivit ; quod si (per infidelitatem, diffidentiam, aut pusillanimitatem) subtraxerit se (a fide et exciderit, jam) non placebit animæ meæ (seu cordi meo. Spero quod)

Nos autem, (fratres), non sumus (et non erimus hujus) subtractionis (seu incredulitatis) filii (quaे) in perditionem (nostram desineret), sed (quod semper erimus filii et defensores) fidei, (quaе nos statuet) in acquisitionem (seu salutem) animæ (nostræ, et nos a morte tum peccati tum inferni tuebitur).

¹ Non inde excluduntur opera sed necessario requiruntur, quia fides ipsa ea prescribit : sic, cum aliquis pictor dicatur ex arte pictoria vivens, non excluditur sed includitur hujus artis exercitium.

Patientia enim vobis necessaria est ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem :

Adhuc enim modicum aliquantulum qui venturus est veniet et non tardabit ;

Justus autem meus ex fide vivit; quod si subtraxerit se, non placebit animæ meæ.

Nos autem, non sumus subtractionis filii in perditionem, sed filii dei in acquisitionem animæ.